

U hoeft helemaal niet langer te werken (het mag wel)

Uit de Volkskrant van 6 maart 2004, pagina 25
Auteur: Frank Kalshoven

Minister Laurens Jan Brinkhorst van Economische Zaken vindt de economische groei te laag, in Europa in het algemeen en in Nederland in het bijzonder. Bedachten de Europese regeringsleiders in 2000 in Lissabon dat de Europese economie vanaf 2010 jaarlijks met 3 procent moet groeien, deze week werd die ambitie door een clubje topeconomen als onrealistisch terzijde geschoven. Het gaat niet lukken, stelden ze vast, wees blij als Europa een gemiddelde van 2 procent kan vasthouden.

Die economen, van nationale en internationale instellingen, uit de hoek van centrale bankiers, academia en het ambtelijk apparaat, waren door Brinkhorst uitgenodigd om hun kijk te geven op de Europese economie. De rode draad, vond ik (toekijkend vanaf de zijlijn), was dat Europa zijn groeiambities niet gaat waarmaken en dat dat de schuld is van politici. Eerst formuleren ze zeer ambitieuze doelstellingen (in Lissabon) en vervolgens schrikken ze ervoor terug om maatregelen te nemen. De schroom ontstaat doordat de 'passende maatregelen' impopulair zijn. Een politicus die opnieuw gekozen wil worden, praat graag maar doet niet veel.

Brinkhorst stelde na afloop dat in Nederland de structurele problemen worden onderschat; dat we te veel nadruk leggen op gelijkheid en te weinig op groei; dat er veel weerstand is om te veranderen; hij hekelde om die reden het poldermodel; en hij gaf als voorbeeld van impopulair beleid dat nochtans uitgevoerd moet worden: langer werken. Langer werken per week (een langere werkweek), per jaar (minder vakantie) en per leven (door de pensioensgerechtigde leeftijd op te schuiven). Economen, dacht ik op de weg naar huis, zijn nare mensen.

Ik moest denken aan een boek van Thea Beckman, *Kinderen van Moeder Aarde* (1985), een kinderboek inderdaad, het eerste deel van een trilogie die mijn dochters hebben verslonden (vader leest af en toe een boekje mee). Honderden jaren na de Derde Wereldoorlog, als de bijna uitgestorven wereld een beetje bijkomt van de ecologische ramp veroorzaakt door die oorlog, ontstaat op het huidige Groenland een nieuwe gemeenschap. Het meeste ijs is gesmolten; Thule (de nieuwe naam voor Groenland) is een en al maagdelijke natuur; een kans om helemaal overnieuw te beginnen en andere maatschappelijke keuzes te maken.

Dat doen de Thulenen met overgave. Vrouwen besturen het land, mannen hebben een dienende rol. De natuur (Moeder Aarde) is heilig. Technologische ontwikkeling wordt getoetst aan natuurschade en die toets is zo streng dat alle uitvindingen van na (onze) 17de eeuw zijn verboden; de stoommachine, bijvoorbeeld, is afgekeurd. De samenleving is egalitair. De productie is gericht op reproductie, zonder economische groei.

Laat ik mijn dochters zulke, hoe moet je het noemen, groen-communistische boeken lezen? Jazeker! En eerlijk gezegd heb ik er zelf ook nogal van genoten.

Wat we van dat boek opsteken is dat er iets te kiezen valt, iets wat Brinkhorst en de economen die bij hem op de thee waren wel weten, maar hebben weggedrukt.

Wilt u een hoger inkomen, of meer vrije tijd?

Wilt u meer natuur, of meer inkomen?

Wilt u meer inkomen, of meer gelijkheid in de verdeling?

In het verhaal waarmee Brinkhorst thans de boer op is, ook naar aanleiding van zijn 'inspirerende reis' naar het Verre Oosten, wordt op dit soort vragen steevast (impliciet) geantwoord: 'Ik wil meer inkomen.' Inkomensgroei als absolute prioriteit. Die keuze is voor een arm land als China makkelijker te accepteren dan voor een welvarend land als Nederland. Hier wonen veel mensen die, gegeven het Nederlandse inkomensniveau,

kiezen voor meer vrije tijd, meer natuur en meer gelijkheid. Brinkhorst lijkt dus de 'economische zaken' waar hij minister van is te verengen tot 'economische groei' terwijl hij, wat mij betreft, veeleer de minister van Economische Keuzes is. Eén van de vele opties is groei, maar het is de enige optie niet.

Een ding moet Brinkhorst (en de door hem verzamelde economen) intussen worden nagezegd: politici zouden eerlijker en moediger kunnen zijn bij maken van keuzes en het verdedigen van de consequenties daarvan. Opdat burgers goede keuzes kunnen maken, privé en politiek.

Want het lastige van veel keuzes is dat je ze als burger niet zelf kunt maken. Voltijds of in deeltijd werken, dat kan je zelf besluiten, maar de pensioengerechtigde leeftijd wordt vastgesteld door politici. (Gelukkig kunnen we, als we dat willen, wel sparen om eerder met pensioen te gaan).

Wat we verder ook kiezen, het lijkt me de moeite waard om de gevolgen te bekijken van de keuze die de Thulenen de belangrijkste vonden: mannen zijn uitgesloten van het bestuur, vrouwen leiden het land. Zou de wereld erdoor veranderen?

Copyright: de Volkskrant